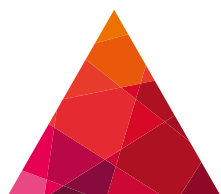

Draaiboek voor zomerscholen

ZOMERPLAN

2025

**Provincie
Antwerpen**

**Schoor
MAKERS**

**PROVINCIE
ANTWERPEN**

leert

Inleiding	4
1. Wie zijn wij	5
Provincie Antwerpen	
Schoolmakers	
2. Overzicht kwaliteitsvolle zomerschool	6
3. Opstart en organisatie	8
3.1 Projectvoorbereiding	8
3.2 Praktische organisatie	14
5. Professionele omkadering	16
6. Communicatieve luik	21
Interne communicatie	21
Externe communicatie	22
7. Inhoudelijke-pedagogische luik	24
8. Bronnen	33

INLEIDING

Veel kwetsbare kinderen en jongeren verliezen in de zomer leerwinst. Dit vergroot de kloof tussen leerlingen die thuis extra stimulansen krijgen en zij die achterstand oplopen. De zomerscholen in Vlaanderen, sinds 2020 gesubsidieerd en sinds 2022 **wettelijk verankerd**, willen dit tegengaan. De provincie Antwerpen ondersteunt lokale besturen bij het opzetten van kwaliteitsvolle zomerscholen waarin leren en spelen hand in hand gaan.

Het **doel** van de provincie Antwerpen is om te garanderen dat er zomerscholen ontstaan met de volgende aandachtspunten:

- organisatoren hebben **een duidelijke missie en visie** voor hun zomerschool waarin het belang van hun specifieke doelgroep voorop staat.
- **spelen en leren vloeien door elkaar** zodat kinderen en jongeren bijleren én genieten van de zomer.
- de zomerscholen werken kansenbevorderend voor de meest kwetsbare kinderen en werken vanuit het idee dat we niemand achterop laten. De provincie wil iedereen aan boord om **een kansrijke toekomst** tegemoet te gaan.

Dit draaiboek biedt een concreet stappenplan voor de opstart en uitvoering van een zomerschool. Het helpt organisatoren een duidelijke visie te formuleren, een gestructureerd programma op te zetten en een effectieve samenwerking met partners te realiseren.

Indien je aanspraak wil maken op subsidies, verwijzen we graag door naar **www.vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/zomerscholen**. Op deze website worden alle voorwaarden om subsidies te ontvangen stap voor stap uitgelegd.

1 WIE ZIJN WIJ

Provincie Antwerpen

Provincie Antwerpen ondersteunt de lokale besturen op haar grondgebied. Sinds de zomer van 2020 helpt ze steden en gemeenten die zomerscholen of andere speelleeractiviteiten aanbieden, o.a. door hen intensief te begeleiden bij heel wat praktische zaken en door vormings- en terugkoppelingsmomenten te organiseren voor medewerkers en vrijwilligers.

Schoolmakers

Schoolmakers is een coöperatieve vennootschap die leer- en veranderprocessen begeleidt in scholen, van kleuter- tot hoger en volwassenenonderwijs. Schoolmakers heeft een pak expertise in procesbegeleiding, coaching, bemiddeling en training van de raad van bestuur tot in de klas. Schoolmakers werkt trajecten steeds op maat uit.

2 OVERZICHT KWALITEITSVOLLE ZOMERSCHOOL

Dit is een overzicht van criteria die er toe bijdragen dat een zomerschool zorgt voor impact bij de leerling. Het draaiboek is opgebouwd rond dit schema.

Bouwstenen van een zomerschool met leerimpact én vrijetijdsgevoel

CONCEPTUELE ONTWIKKELING

Visie ★ missie en strategie ★
doelgroep en doel ★ co-creatie

PEDAGOGISCH- DIDACTISCH

Integratie van spelen en leren

Aanbod met focus op: ★ individuele
leerbehoeften ★ welbevinden ★ vrijetijdsgevoel

Maatwerk: ★ beginsituatie ★ kleine groepen ★
differentiatie ★ feedback ★ monitoring ★ evaluatie

TOEGANKELIJKHEID

Maatwerk o.b.v. beginsituatie ★ aandacht voor
maatschappelijke kwetsbaarheid ★ aanpakken
praktische en socio-culturele drempels

PRAKTISCHE ORGANISATIE

Projectdossier ★ veilige en speelse infrastructuur ★
speelleermaterialen ★ weekplanning ★
groepssamenstelling

PROFESSIONELE OMKADERING

Werving verschillende expertises ★ vergoedingen ★
medewerkers- en vrijwilligersbeleid ★ professionalisering
en coaching ★ open feedbackcultuur

COMMUNICATIE

Samenwerking met scholen: ★ toeleiding en overdracht ★
doelgroep bereiken

Samenwerking met partners: ★ ouderbetrokkenheid

CHECKLIST 1

OPSTART EN ORGANISATIE

OPSTART EN ORGANISATIE:
PROJECTVOORBEREIDING

OPSTART EN ORGANISATIE:
PRAKTISCHE ORGANISATIE

PROFESSIELE
OMKADERING

COMMUNICATIEVE
LUIK

INHOUDELIJK-
PEDAGOGISCHE LUIK

- De visie is bepaald.
- De projectcoördinator is aangesteld.
- De partners voor het vrijetijdsaanbod zijn geselecteerd.
- De toeleiding van kinderen en jongeren naar zomerscholen wordt opgezet in samenwerking met scholen.
- Het projectdossier wordt ingediend.

3.1 PROJECTVOORBEREIDING

Bepaal de visie: Waarom organiseren we de zomerschool? Wat is het doel?

Dit antwoord vormt de basis van je visie op je zomerschool. Het is ook je aanknopingspunt om het gesprek te voeren met mogelijke partners: willen zij dit algemene doel mee verwezenlijken?

Het helpt je om een antwoord te formuleren op volgende vragen:

- > Voor wie willen we een zomerschool organiseren? Deze vraag is gericht op het doelpubliek en helpt je om een beginsituatieanalyse te maken.
 - + Leeftijdscategorie
 - + Alle kinderen, kwetsbare kinderen, kinderen van bepaalde buurt/school,...
 - + Kinderen met leerachterstand, kinderen met laag welbevinden, kinderen met risico op (te) weinig stimulering tijdens vakantie, kinderen met andere thuistaal dan Nederlands, kinderen met lage SES,...
- > Waarom willen we een zomerschool organiseren? Deze vraag is gericht op het doel van de zomerschool en op het verschil dat je wil maken bij de doelgroep.

- + Focus op welbevinden, wiskunde, taal, ontspanning, talent, STEM, expressie, spel, sport, muziek, contact met andere vrijetijdsinitiatieven,...
- > Hoe laten we de zomerschool aansluiten bij het doelpubliek en het doel dat je voor ogen hebt? Welke rol hebben leren en spelen in de zomerschool? Deze vraag is gericht op de methoden die men wil gebruiken.
 - + voormiddag leeractiviteiten, namiddag spelactiviteiten
 - + geïntegreerd aanbod: spelen en leren vloeien door elkaar
 - + spel aanbod verrijkt met leerprikkel...

Idealiter komt de visie tot stand volgens de principes van cocreatie en worden alle leden van de projectgroep betrokken bij het creëren van deze visie.

Gebruik de antwoorden op deze vragen om in enkele zinnen te omschrijven waarom en waartoe je een zomerschool wil organiseren.

Wil je aanspraak maken op subsidies? Zorg dan dat deze doelen ook kaderen binnen **de projectoproep van de Vlaamse Overheid.**

Stel een projectcoördinator aan: deze persoon bewaakt de voortgang en coördineert de samenwerking met partners.

Bij voorkeur is de projectcoördinator ook degene die uiteindelijk de coördinatie van de zomerschool op zich zal nemen. Zoek daarbij naar iemand die:

- > het onderwijs kent en ervaring heeft in onderwijs(beleid)
- > mensen kan motiveren, kan enthousiasmeren
- > ervaring heeft in het werken en communiceren met kwetsbare groepen
- > leiderschap kan opnemen, snel en doordacht kan beslissen
- > een teamspeler is

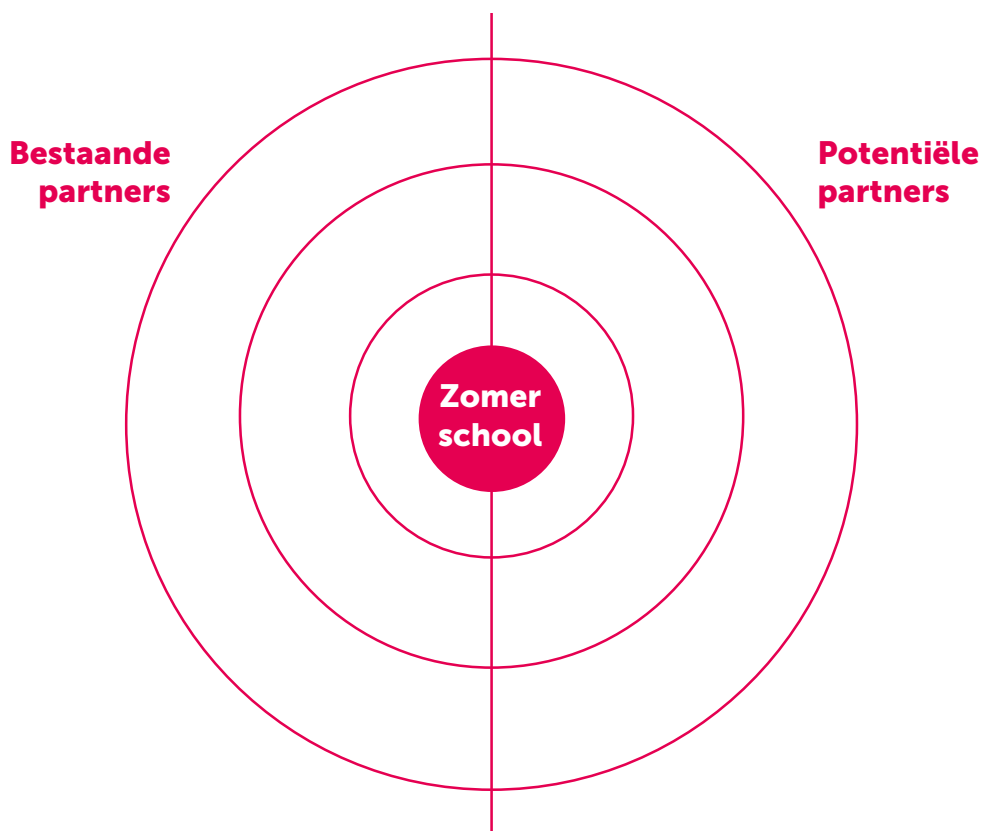
Om aanspraak te kunnen maken op de subsidies die via de Vlaamse overheid worden verleend, is het belangrijk dat de projectcoördinator zeer goed weet aan welke criteria een oproep dient te voldoen.

Selecteer partners: betrek onderwijsinstellingen en vrijetijdspartners.

Plaats de verschillende partners die je wilt inschakelen op het schema hieronder. Maak daarbij volgende inschatting:

- > Is de partner een bestaande partner waarmee jullie reeds een samenwerking hebben? Plaats de partner in het linkerdeel van het schema.
- > Is de partner een nieuwe partner met wie de eerste contacten nog gelegd moeten worden? Plaats de partner in het rechterdeel van het schema.
- > Heb je een goed contact met de partner? Plaats deze dan in de binnenste cirkel, dicht bij het midden.
- > Is het contact minder goed of moet er nog contact gelegd worden? Plaats deze partner dan in de buitenste cirkel.
- > Bekijk daarna welke acties er nodig zijn om een partner meer naar het midden te kunnen verplaatsen in functie van samenwerking.

Organiseer de toeleiding van deelnemers: werk samen met scholen en ondersteunende instanties.

Om ervoor te zorgen dat de juiste doelgroep bereikt wordt, dient men de scholen tijdig te betrekken. De zorgcoördinatoren en leerkrachten hebben het beste beeld van kinderen die gebaat zouden zijn met de extra ondersteuning die een zomerschool kan bieden. Hen betrekken in het samenstellen van deelnemerslijsten is dus cruciaal.

Hier volgen enkele ideeën:

- > je kan een checklist of leidraad bezorgen aan de scholen die men kan gebruiken gedurende de klassenraad om kinderen te selecteren
- > de projectcoördinator is aanwezig tijdens de oudercontacten in juni op de scholen om kinderen direct te kunnen inschrijven in de zomerschool
- > OCMW, brugfiguur, leerbuddy's of huis van het kind worden ingeschakeld om moeilijk bereikbare gezinnen toe te leiden naar een inschrijving in de zomerschool

Om de zomerschool vlot te laten starten en om te kunnen rekenen op het juiste aantal subsidies, weet men de leerlingaantallen al voor het indienen van het subsidiedossier.

Dien een projectdossier in: zorg dat het dossier voldoet aan de subsidiecriteria.

Volgend stappenplan kan dienen ter inspiratie:

Vergadering 1: de visie van de zomerschool wordt opgemaakt (zie eerste taak) of/en wordt grondig toegelicht. Brainstorm door de leden van de projectgroep over de volgende vragen (zie ook inhoudelijke uitwerking).

- > Welke locatie(s) kiezen we? Denk aan locaties waar kinderen een unieke ervaring kunnen beleven.
- > Hoe ziet onze zomerschool er dan uit?
- > Welk is de rol van elk van de partners in deze zomerschool?
- > Welk profiel van zomerschool begeleider zoeken we? Een

> heterogeen team kan een enorme meerwaarde zijn.

Vergadering 2: in kleine groep (3 man) wordt het projectdossier uitgeschreven aan de hand van de opbrengst van de brainstorm.

Vergadering 3: voorstelling projectdossier en aanpassingen op basis van feedback.

CHECKLIST 2

OPSTART EN ORGANISATIE

- De zomerschoolbegeleiders worden aangeworven.
- De coördinator zorgt voor een gestructureerde werkplanning.
- De locatie is vastgelegd.
- De catering is geregeld.
- De financiële verantwoording wordt correct opgevolgd en afgehandeld.

3.2 PRAKTISCHE ORGANISATIE

Begeleiders werven en opleiden: zorg voor een gevarieerd team met pedagogische vaardigheden en ervaring in vrijetijdsinitiatieven.

Enkele richtinggevende vragen:

Maak een keuze over de aanstelling en verloning van medewerkers.

- > Welke expertise is er nodig om het doel van de zomerschool te bereiken?
- > Welke expertise kunnen partners aanleveren?
- > Hoe gaan we op zoek naar de nodige expertise (zie ook communicatieve luik).
- > Is er een rol voor stagiairs, leerkrachten op rust, leerbuddies, animatoren,...?

De coördinator zorgt voor een duidelijke werkplanning.

- > Opstart van het team - startdag
- > Een vorming van de provincie Antwerpen wordt ingepland
- > Duidelijke verwachtingen - engagementsverklaring
- > Een duidelijke planning: wanneer wordt er overlegd en voorbereid op voorhand, tijdens de zomerschool?
- > Wanneer valt de eindevaluatie met het team?

Locatie kiezen: denk aan bereikbaarheid, voorzieningen en veiligheid

- > Hoe ziet de infrastructuur eruit die onze visie op een zomerschool zo goed mogelijk weerspiegelt?
- > Maak afspraken over EHBO, gebruik materiaal en infrastructuur

Catering kiezen: denk aan bereikbaarheid, voorzieningen en veiligheid

- > Koek en fruit
- > Eventueel lunch

Zorg voor een correcte financiële verantwoording

Volg nauwkeurig de richtlijnen die opgelegd worden door de Vlaamse overheid

CHECKLIST 3

PROFESSIONELE OMKADERING

OPSTART EN ORGANISATIE:
PROJECTVOORBEREIDING

OPSTART EN ORGANISATIE:
PRAKTISCHE ORGANISATIE

**PROFESSIONELE
OMKADERING**

COMMUNICATIEVE
LUIK

INHOUDELIJK-
PEDAGOGISCHE LUIK

- De vacature voor zomerschoolbegeleiders wordt opgesteld.
- Zomerschoolmedewerkers worden aangeworven.
- Er wordt ingezet op verdere professionalisering.

DE ZOMERSCHOOL VORMGEVEN

Eens je hier gekomen bent, en een antwoord hebt op al de bovenstaande vragen en alle taken kan aanvinken, is het belangrijk om je de vraag te stellen wie je de lessen, activiteiten, spelen en uitstappen van je zomerschool wil laten begeleiden.

We werken in dit luik in drie stappen: je stelt eerst een profiel op van wie je zoekt, gaat dan actief werven en voorziet dan de nodige professionalisering van de mensen die je zomerschool zullen doen schitteren.

De vacature voor zomerschoolbegeleiders wordt opgesteld.

Om het profiel van leerkracht en begeleider scherp te stellen, helpt het wanneer je volgende zinnen aanvult:

- > We zoeken een leerkracht die tijdens het geven van theorie-/ praktijkles ... (formuleer concrete handelingen).
- > We zoeken begeleiders die in staat zijn om ... (formuleer concrete handelingen).
- > Een leerkracht voor onze zomerschool herken je aan ...
- > Een begeleider voor ons vrijetijdsaanbod doet het volgende met de kinderen en jongeren ...

- > Een begeleider voor ons vrijetijdsaanbod heeft volgende speelse begeleidershouding: ...

Het kan zijn dat je voor één zomerschool verschillende profielen zoekt. Misschien zoek je twee begeleiders met een standaard lerarenprofiel, terwijl je ook twee begeleiders zoekt die sport- en speelactiviteiten kunnen begeleiden waar geen klaservaring voor nodig is maar wel ervaring in het organiseren van een kwaliteitsvol speelaanbod.

Maak een keuze of je wil werken met vrijwilligers of betaalde medewerkers. Beide opties hebben voor- en nadelen.

Zomerschoolmedewerkers worden angeworven.

Zoek het in eerste instantie niet te ver. Hoe dichterbij huis je kan werven, hoe groter de kans dat je potentiële zomerschoolbegeleiders voeling hebben met het publiek en de context van jouw zomerschool.

- > **Lerarenprofielen** zoek je in de school die betrokken is bij het project. Aarzel niet om de directeur te vragen om bepaalde profielen uit te sturen naar zijn/ haar team. Spreek zeker leerkrachten op rust en leerbuddy's aan.
- > **Andere profielen** zoek je zowel breed als gericht. Verspreid het profiel breed binnen je netwerk, maar ook binnen gespecialiseerde partnerorganisaties (schrijf de sportclub aan, mobiliseer de scouts of chiro-werking, ga een samenwerking aan met de speelpleinwerking...).

Er wordt ingezet op verdere professionalisering.

Om van de verschillende leerkrachten en begeleiders een team te maken dat een kwaliteitsvolle zomerschool omkadert, zijn enkele stappen zeer belangrijk:

- > Houd op voorhand een bevraging bij je team: waar voelen ze zich al sterk en zeker in? Waar hebben ze graag nog extra ondersteuning/ vorming in? Je kan deze informatie verzamelen door een eerste virtueel teammoment, een bevraging via Google Forms...
- > Vraag ondersteuning en opleiding aan via www.provincieantwerpenleert.be

- > Plan een gezamenlijk voorbereidingsmoment in zodat medewerkers hulp kunnen vragen aan de coördinator en elkaar.
- > Zorg dat de mensen elkaar kennen. Organiseer een startdag waarbij kennismaking, concrete afspraken en vorming centraal staan.
- > Zorg voor momenten waar feedback kan gegeven worden. Bijvoorbeeld een korte briefing bij de start van de dag of een debriefing op het einde van de dag.

CHECKLIST 4

COMMUNICATIEVE LUIK

OPSTART EN ORGANISATIE:
PROJECTVOORBEREIDING

OPSTART EN ORGANISATIE:
PRAKTISCHE ORGANISATIE

PROFESSIELE
OMKADERING

**COMMUNICATIEVE
LUIK**

INHOUDELIJKE-
PEDAGOGISCHE LUIK

- Er worden duidelijke afspraken gemaakt over de interne communicatie.
- Er is een communicatieplan voor de externe communicatie.

INTERNE COMMUNICATIE

Er wordt afgesproken welk communicatieplatform gebruikt wordt voor de interne werking.

- > enerzijds is er een platform voor het delen van materiaal. Een cloud, klascement, pinterest,... zijn enkele voorbeelden
- > anderzijds zijn er afspraken over dagelijkse communicatie. Kies daarbij 1 medium om misverstanden te vermijden. Een dagelijkse briefing kan helpen om snel te kunnen inspelen op de noden van de begeleiders en de kinderen.

Een goede interne communicatie dient niet enkel de praktische organisatie, maar ook de verbinding tussen begeleiders onderling, kinderen onderling en tussen begeleiders en kinderen. Denk na over hoe je de begeleiders en de kinderen de kans geeft om elkaar ten gronde te leren kennen.

EXTERNE COMMUNICATIE

Toeleiden begint en eindigt met een doordacht communicatieplan.

Om hier snel toe te komen, ontwikkelden we onderstaand sjabloon. Het helpt je om per doelgroep goed te vatten welke boodschap je wilt brengen, via welk kanaal en met welk doel.

	DOEL	BOODSCHAP	KANAAL	ACTIE
	Welk doel willen we bereiken door deze doelgroep rechtstreeks aan te spreken?	Welke boodschap willen we hen geven? Welke boodschap willen we hen laten verspreiden?	Via welk kanaal/welke kanalen bereiken we deze doelgroep het meest efficiënt?	Wat staat ons dus te doen om het gewenste bereik te bekomen?
Ouders				
Kinderen & jongeren				
(Lokale) Pers				
Brede onderwijsveld/scholen in de omstreken				
Andere partners (CLB, specifieke doelgroep-partners)				

CHECKLIST 5

INHOUDELIJKE-PEDAGOGISCHE LUIK

CONCEPTUELE
ONTWIKKELING

PRAKTISCHE
ORGANISATIE

PROFESSIELE
OMKADERING

COMMUNICATIEVE
LUIK

INHOUDELIJKE-
PEDAGOGISCHE LUIK

- De leerdoelen zijn geformuleerd
- Breng de beginsituatie in kaart en volg de voortgang op
- Voorzie maatwerk waar nodig
- De manier van monitoring en evaluatie zijn op een doordachte manier vastgelegd
- Besteed aandacht aan het welbevinden en de betrokkenheid van de deelnemers
- Kies bewust voor een geïntegreerd speelleeraanbod
- Spelen heeft een duidelijke plek binnen de zomerschool
- Zet in op ouderbetrokkenheid

INHOUDELIJK - PEDAGOGISCHE LUIK

Om te komen tot een onderbouwd en kwaliteitsvol projectplan bieden we hieronder enkele cruciale denkstappen aan om te doorlopen als toekomstige organisator van een zomerschool. We benadrukken nogmaals het belang van goed te omschrijven waartoe je een zomerschool wil oprichten: waarin zullen kinderen en jongeren die de zomerschool doorlopen hebben, sterker staan?

Een helder antwoord op deze vraag vergemakkelijkt de verdere vormgeving van de zomerschool.

Leerdoelen formuleren

Zijn de leerdoelen duidelijk voor de leerlingen en de leerkrachten? Dan zullen de leerlingen meer én beter leren.

- > Maak categorieën van doelen:
 - + algemene schoolse vaardigheden.
 - » plannen
 - » zelfinschatting
 - » zelfevaluatie
 - » materiaal structureren
 - » ...

- + taalgebonden doelen: spreken, luisteren, schrijven, lezen
 - + vakspecifieke doelen: leerplandoelen/ eindtermen of clusters daarvan (zoals algemene rekenvaardigheid, mondelinge taalvaardigheid, STEM, mens en maatschappij, ICT, sociale vaardigheden ...) die je naar voor schuift.
 - + bijkomende doelstellingen: maximum de helft van de tijd kan je besteden aan een vrijetijdsaanbod. Dat is aanbod dat niet rechtstreeks gebonden is aan onderwijsdoelen. Hier kan je de "eigenheid" van je zomerschool volop uitspelen: extra sport, cultuur, sociaal-emotionele ontplooiing... het kan allemaal.
- > Grijp na het afbakenen van deze doelen terug naar het antwoord op vraag 1: waartoe richt je een zomerschool in? Bekijk nu welke doelen daar het meest toe bijdragen. Duid ze aan. Ze zijn richtinggevend voor de verdere ontwikkeling van je zomerschool.

Bepaal de beginsituatie van elke leerling en volg verder op. □

> Welke informatie van leerlingen moet doorstromen vanuit de moederscholen?

In lijn met de doelstellingen van de zomerschool kan het waardevol zijn om een invuldocument te ontwerpen dat de zorgcoördinator of de leerkracht van de moederschool kan invullen zodat de informatiedoorstroom vlot kan verlopen.

> Hoe brengen we de beginsituatie van elke leerling in kaart?

Om degelijk maatwerk te bieden, is het cruciaal om een goede beginsituatie te maken. Je gaat met andere woorden na waar elke leerling staat bij de start van de zomerschool. Dat kan op verschillende manieren. Hieronder geven we enkele ideeën die je los van elkaar of in combinatie kan gebruiken:

- + de eerste dag laat je de kinderen en jongeren allerlei opdrachten maken. Op basis van wat je daar ziet, selecteer je de opdrachten per leerling. Dat betekent zeker niet dat je per leerling per dag een aparte voorbereiding dient te maken. Je kan je beperken tot 3 sporen:
 - » zaad, kiem, plant
 - » pop, rups, vlinder
 - » of oudere kinderen en jongeren kunnen misschien perfect leven met beginner, gevorderde, expert

- + stel een observatieschema of rubric op (zie verder).
- + laat de mentor van een groep een intakegesprek houden met elk van zijn kinderen en jongeren waarbij de motivatie wordt besproken om deel te nemen aan de zomerschool, en waarbij gekeken wordt naar hoe het schooljaar verlopen is en welke de ambities zijn voor het volgende jaar. Dit kan ook telefonisch of in een beeldgesprek van 20 minuutjes.
- + laat de leerling een online vragenlijst invullen om zichzelf in te schalen op bepaalde assen (zelfkennis, taalvaardigheid, rekenvaardigheid...).
- + ...

> Hoe brengen we deze gegevens efficiënt in kaart?

- + Waak stevig over haalbaarheid. Het is ook vakantie voor de leerkrachten en de begeleiders. Deze tips kunnen daarbij helpen. Sprokkel eruit mee wat je kan gebruiken.
 - » Benut een handige combinatie van schalen, **rubrics** en **woordelijke feedback**.
 - » Automatiseer het bijhouden van gegevens via een online leerplatform.
 - » Benut inschalings- en evaluatievormen die zelf gegevens bijhouden. Via Kahoot, Bookwidgets en andere kan je makkelijk de gegevens per leerling bijhouden in een CSV of Excel-bestand.
 - » Zorg voor uniformiteit:
 - # zorg voor een standaard schaal die bovenaan elke opdracht staat
 - # gebruik stevast dezelfde taal (groeiboek, groeikans, sterktes...).

Voeg maatwerk in: groepssamenstelling.

- > Eens je een algemeen plan hebt en weet hoe je gaat evalueren, kan je gaan bekijken hoe je hier leerlingsspecifieke accenten in toe kan laten. We komen tot het MAATWERK waar de projectoproep stevig de nadruk op legt.

- > Maatwerk kan je bieden door per leerling te variëren op één of meerdere van deze variabelen:
 - + de tijd die een leerling krijgt voor een opdracht
 - + de ondersteuning die een leerling daarbij krijgt (verlengde instructie, ondersteunende stappenplannen...)
 - + een aangepaste moeilijkheidsgraad
 - + keuzes die hij/zij kan maken kunnen motiveren: werk ik alleen? Per twee?
 - + het thema waar hij/zij zich in verdiept. Ook hier speelt keuze.
 - + ...

- > Voorzie in je plan een manier om maatwerk te kunnen garanderen. Je beginsituatie biedt hier een mooie inrijpoort: je krijgt een stevig zicht op sterktes, kansen en ondersteuningsnoden van elke leerling.

- > Op basis daarvan kan je de kinderen en jongeren homogeen of heterogeen gaan groeperen. Is je zomerschool groter dan één klas, dan kan je onderstaande principes toepassen op je totale kinderen en jongerenpopulatie. Even goed kan je ze toepassen binnen één kinderen- en jongerengroep (voor bijvoorbeeld coöperatieve werkvormen, verlengde instructie...).
 - + **Homogeen groeperen:** werkt goed voor instructiemomenten. Kinderen en jongeren hebben hetzelfde niveau, de leerkracht hoeft niet in een spreidstand te gaan staan.
 - + **Heterogeen groeperen:** op sommige momenten kan heterogeniteit net een inspirerende factor zijn.
 - » kinderen en jongeren met wat voorsprong kunnen een voorbeeld zijn voor anderen, die zich hieraan optrekken. Denk maar aan sociale vaardigheden, taalvaardigheden...
 - » Via coöperatieve werkvormen kan je er ook voor zorgen dat de voorkennis die de ene leerling méér heeft, ook terecht komt bij de andere kinderen en jongeren van zijn/haar groep.
 - + **Random groeperen:** Misschien bouw je op bepaalde momenten in waarop kinderen en jongeren zelfstandig aan

- + hun opdrachten werken en daarin zelf mogen plannen. Dan maakt het niet uit, iedereen werkt sowieso op eigen niveau.
- > Net door een afwisselend spel van homogene en heterogene groepersingsmomenten te voorzien, bekom je dat geen 2 kinderen en jongeren op het einde van de zomerschool hetzelfde traject hebben doorlopen.
- > Monitoring-momenten (tussentijdse evaluatie) kan je ook gebruiken om kinderen en jongeren van groep te laten springen.

Bepaal hoe je monitort en evalueert

Hoe monitoren we onderweg de vooruitgang van de leerling?

- > Vinger aan de pols houden en de vooruitgang in kaart brengen is een evaluatiecriterium voor je projectdossier. Beschrijf dus nauwkeurig hoe je er regelmatig voor zal zorgen dat de vooruitgang van de leerling in kaart wordt gebracht. Benut ook hier je tijd slim. Kies de evaluatiemethode in functie van wat je wil monitoren. De provincie Antwerpen biedt een opvolgdocument aan dat vrij te downloaden is op de website.
 - + observeer regelmatig en houd de observaties bij aan de hand van rubrics of schalen.
 - + formuleer om de 3 dagen voor elke leerling op welke punten hij/zij vooruitgang heeft geboekt, en waar de volgende leerkansen liggen.
 - + houd tijdens persoonlijke werkmomenten met elke leerling 5 à 10 minuten een reflectiegesprek:
 - » Wat loopt goed?
 - » Welke stappen zijn reeds gezet?
 - » Wat liep moeilijker?
 - » Hoe ben je daarmee omgegaan?
 - » Wat heb je daaruit geleerd voor de volgende stappen?
 - » ...
 - + ook een regelmatig kringgesprek kan hiertoe leiden.
 - + laat kinderen en jongeren zelf ook reflecteren over wat ze hebben bijgeleerd en dat bijhouden in een groeiboek, een zomerschrift, een portfolio...
- > Voor niet-cognitieve doelen kan je ook veel lossier komen van "papierenevaluatie" en observatie. Schuift je zomerschool als

- > aanvullend doel bijvoorbeeld naar voren dat kinderen en jongeren zich op socio-emotioneel vlak ontplooiën, dan kan je bijvoorbeeld de kinderen en jongeren:
 - + dagelijks hun gevoelsbarometer laten goed hangen en in een kringgesprek laten verwoorden wat maakt dat die zo staat.
 - + elkaars functioneren in een groepswerk of spel laten beoordelen en verwoorden aan de hand van kernkwadranten.
 - + ...

Hoe evalueren we aan het einde van de zomerschool?

- > Zorg dat eindevaluaties volledig in lijn liggen met hoe je tussendoor hebt geëvalueerd. De mogelijkheden bevinden zich op een lijn van een zeer smalle focus (een kennistoets) naar een portfolio waarin taken en opdrachten van de leerling, observaties en feedback van de leerkracht en reflecties van de leerling samen gebundeld worden.
- > Handig is wanneer je de evaluatie van de onderwijsdoelen kan koppelen aan de beginsituatie. Voor welke doelen is de leerling geëvolueerd van rups tot vlinder? Van beginner tot expert? Maak leren, en vooral de vooruitgang, goed zichtbaar.
- > Communiceer met de nieuwe leerkrachten van de kinderen over hun vooruitgang. Het opvolgboekje dat je vrij kan downloaden op de website van de provincie Antwerpen kan meegegeven worden aan de moederschool.

Hoe houden we dit haalbaar, licht, zomers en kwaliteitsvol?

- > Bekijk onze evaluatietoolbox op de website.
- > Indien je nu het gevoel hebt dat er een berg werk wacht op de leerkrachten en begeleiders, bekijk dan hoe je bepaalde zaken sterk kan vereenvoudigen door:
 - + het aantal evaluatie- en monitoring-momenten te beperken tot bijvoorbeeld 3 per week (begin, midden, einde).
 - + te werken met voorstructurering in formulieren, rubrics.
 - + te beseffen dat "evaluatie" kort en krachtig kan. Op 10 minuten kan je heel wat te weten komen van een groep van 10!

- + een speelse en actieve manier te zoeken om te evalueren.
- + te werken volgens het principe: beter kwaliteit dan kwantiteit.

Heb aandacht voor welbevinden en betrokkenheid.

Welbevinden leidt tot beter leren.

- > Hoe zal er ingezet worden op het welbevinden van de kinderen?
- > Hoe kan spelen en het vrijetijdsaanbod bijdragen aan het welbevinden en betrokkenheid van kinderen?

Durf te kiezen voor een geïntegreerd speelleeraanbod.

Op deze manier zorg je voor een maximale ervaring van het vrijetijdsgevoel én zorg je voor het wegwerken van leerachterstand. Intense speelervaringen zorgen voor actieve betrokkenheid en plezier. Op deze manier zorgen ze voor intrinsieke motivatie en flow bij leerlingen, wat deep level learning stimuleert.

Als je gebruik maakt van deze methodiek dan lopen spelen en leren door elkaar. Je hebt dus met andere woorden niet noodzakelijk een afzonderlijk vrijetijds- of speelaanbod.

Hoe dat er concreet kan uitzien, kan je lezen in dit dagboekfragment van de zomerschool:

Dan komt er een professor die ons meeneemt naar zijn laboratorium. Hij sluit ons op in een geheime kamer. Het is een escape room! We krijgen allerlei opdrachten en moeten onszelf proberen te bevrijden. We hebben kei goed samengewerkt, want we waren 5 minuten voor de tijd ontsnapt! Ik heb ook een vriendje gemaakt, we waren samen echt de beste in codes kraken! Er zijn ook allerlei plekje's waar we leuke dingen kunnen doen: er is een schoenenwinkel die precies echt is en waar we aan elkaar schoenen verkopen. Er is ook een restaurant. Straks mag mama daar iets komen drinken als ze mij ophaalt. We maakten zelf een menu. In het Nederlands en in het Frans!

Geef spelen een plek in de Zomerschool

- > Welke plaats heeft spelen in de zomerschool?
- > Hoe creëer je een speelaanbod op maat van de kinderen in mijn zomerschool?

- > Waar liggen de interesses van de kinderen op vlak van spelen: welke thema's/materialen/ruimtes/manier van spelen boeit hen? Hoe kan ik hier op inspelen?
- > Betrek je partners in het organiseren van een vrijetijdsaanbod en/of zet je in op medewerkers die een eigen speelaanbod kunnen creëren op de zomerschool?
- > Hoe communiceer je met eventuele partners over jullie visie op spelen?
- > Op welke manier is er ruimte voor inspraak en initiatieven van kinderen?

Zet in op ouderbetrokkenheid.

We onderlijnen hier graag het belang van een warme band naar de ouders toe. Ouderbetrokkenheid is een cruciale factor voor de motivatie van de kinderen en de ontwikkeling van een warme band en een blijvend engagement om naar de zomerschool te komen.

Durf daarom verder te denken dan de reeds begane paden. Hier volgen enkele tips:

- > een inloop-koffiemoment voor ouders
- > een moment waarop ouders kunnen deelnemen aan activiteiten of een activiteit mee kunnen organiseren
- > een persoonlijk contact, eventueel virtueel
- > een extra aanmoediging voor ouders wiens kind de volledige zomerschool doorloopt, bijvoorbeeld door bonnen aan te bieden in samenwerking met de lokale middenstand
- > ...

- > Op korte tijd effectief leren en differentiëren?
 - + Het stappenplan van Expliciete Directe instructie (EDI) kan hierbij helpen.
 - + Lees [deze blog](#).
 - + Dit boek legt EDI toegankelijk uit: Hollingsworth, J. & Ybarra, S. Expliciete Directe Instructie, Nederlandse vertaling en bewerking 2015: Marcel Schmeier, Uitgeverij Pica
 - + Ook dit boek bevat bouwstenen voor een effectieve les: Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. A. (2019). Wijze lessen: twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek. (1 redactie) Ten Brink Uitgevers

- > Coöperatieve leerstrategieën en sprekend leren
 - + [Nuttige blog](#)

- > Projectwerk in je zomerschool?
 - + <http://designtools.be/>

- > Een vakoverstijgend blogproject in je zomerschool?
 - + <https://duurzaamonderwijs.com/2018/08/23/vakoverstijgende-blogprojecten-veel-vliegen-in-een-klap/>

- > Hoe komt leren tot stand?
 - + <https://duurzaamonderwijs.com/2020/02/04/hoe-komt-leren-tot-stand-zeven-onderzoeksgebaseerde-principes-van-duurzaam-leren/>

- > Meer info en uitgewerkte activiteitenfiches vind je onder andere op www.klascement.be

8 BRONNEN

- > Hollingsworth, J. & Ybarra, S. Expliciete Directe Instructie, Nederlandse vertaling en bewerking 2015: Marcel Schmeier, Uitgeverij Pica
- > Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. A. (2019). Wijze lessen: twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek. (1 redactie) Ten Brink Uitgevers
- > Vinas-Forcade, Mels, Valcke & Derluyn (2019). Beyond academics: Dropout prevention summer school programs in the transition to secondary education. Journal Of Educational Development
- > Winchell Lenhoff, Somers, Tenelshof, Bender (2020). The potential for multi-site literacy interventions to reduce summer slide among low-performing students. Children and youth services review
- > Zvoch (2019). Investigation of the long term effect of a summer literacy program on student reading performance. Studies in Educational Evaluation

Online bronnen:

- > Leren Differentiëren (Schoolmakers)
+ www.lerendifferentieren.be/blog
- > Differentiëren dankzij directe instructie (Schoolmakers)
+ <https://www.schoolmakers.be/differentieren/modernisering-differentieren-dankzij-directe-instructie/>
- > De kracht van interactie (Duurzaam Onderwijs)
+ <https://duurzaamonderwijs.com/2013/07/03/de-kracht-van-interactie-3-sprekend-leren-tijdens-groepswerk/>
- > Vakoverstijgende blogprojecten
+ <https://duurzaamonderwijs.com/2018/08/23/vakoverstijgende-blogprojecten-veel-vliegen-in-een-klap/>
- > Hoe komt leren tot stand?
+ <https://duurzaamonderwijs.com/2020/02/04/hoe-komt-leren-tot-stand-zeven-onderzoeksgebaseerde-principes-van-duurzaam-leren/>

**PROVINCIE
ANTWERPEN**

leert